

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/128/2023
Identifikačné číslo spisu:	6119264203
Dátum vydania rozhodnutia:	30.07.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:6119264203.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a JUDr. Aleny Adamcovej, v spore žalobcov 1/ U. Q., narodenej R., bytom v O., 2/ G. E., narodenej R., bytom v O., 3/ U. P., narodeného R., bytom v O., všetci žalobcovia právne zastúpení JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., s. r. o., s o sídlom v Košiciach, Kováčska 28, IČO: 52 858 774, proti žalovanému Mesto Košice, so sídlom v Košiciach, Trieda SNP 48/A, IČO: 00 691 135, o zaplatenie 38.821,28 eur s prísl., vedenom na Mestskom súde Košice pod sp. zn. K2-13C/64/2019, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 31. mája 2023 sp. zn. 9Co/50/2022, takto

rozhodol:

I. Dovolanie z a m i e t a .

II. Žalovaný m á voči žalobcom 1/, 2/ a 3/ n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred súdom prvej inštancie

1. Žalobou doručenou súdu dňa 14. 10. 2019 (Okresnému súdu v Banskej Bystrici na upomínacie konanie dňa 08. 04. 2019) sa žalobcovia ako podieloví spoluvlastníci pozemkov, špecifikovaných v rozhodnutí súdu prvej inštancie (v podieloch 1/4, 1/2 a 1/4), domáhali, aby súd uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcom 1/, 2/ a 3/ sumu 38.821,28 eur, ako odplaty za zákonné vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z., a to za dobu troch rokov od 07. 04. 2016 do 07. 04. 2019, z toho žalobkyni 1/ istinu vo výške 9.705,32 eur s 5 % úrokmi z omeškania ročne od 09. 04. 2019 do zaplatenia, žalobkyni 2/ istinu vo výške 19.410,64 eur s 5 % úrokmi z omeškania ročne od 09. 04. 2019 do zaplatenia, žalobcovi 3/ istinu vo výške 9.705,32 eur s 5 % úrokmi z omeškania ročne od 09. 04. 2019 do zaplatenia a nahradiť trovy konania.

2. Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 14. apríla 2022 č. k.

13C/64/2019-245 žalobu zamietol a priznal žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Poukázal na to, že medzi stranami nebolo sporné, že žalovaný budovu počas celého sporného obdobia (od 07. 04. 2016 do 07. 04. 2019) prenajímal Arcidiecéznej charite Košice na základe Zmluvy o nájme č. XXXXXXXXXX z 26. 11. 2008 a jej dodatkov za účelom poskytovania sociálnych služieb za nájomné vo výške 3.146,25 eur ročne (za celkovú výmeru prenajatého nebytového priestoru 3146,25 m², t. j. za 1 euro/m²/rok).

4. Prenájom nebytových priestorov žalovaným za účelom poskytovania sociálnych služieb za nájomné vo výške 1 euro/m²/rok, keď základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov vrátane plnenia úloh aj na úseku sociálnej pomoci, podľa názoru súdu nemožno považovať za výkon podnikateľskej činnosti. Stavba prenajímaná za účelom poskytovania sociálnych služieb neslúži na podnikateľské účely, a preto na tento prípad nemožno aplikovať ustanovenie § 1 ods. 3 zák. č. 66/2009 Z. z. ako výnimku z cit. zákona.

5. Súd prvej inštancie konštatoval, že rozhodovacou činnosťou Najvyššieho súdu SR (uznesenie NS SR sp. zn. 1Cdo/99/2019) bolo ustálené, že pri uplatnenom nároku žalobcov na zaplatenie odplaty za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z., patrí jednorazová odplata. Tak ako zákon č. 182/1993 Z. z., ani zákon č. 66/2009 Z. z. expressis verbis neuvádza, že vecné bremeno vzniká za náhradu. Ústavný súd však vo svojom rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 474/2013 konštatoval, že aj keď zákon č. 182/1993 Z. z. neuvádza, že vecné bremeno vzniknuté podľa § 23 ods. 5 vzniká len za náhradu, je potrebné, aby vychádzal z čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd a v kontexte s tým aj s právnou úpravou obsiahnutou v pôvodnom ustanovení § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka. Najvyšší súd už skôr uzavrel, že pri nedostatku právnej úpravy možno náhradu za vzniknuté bremeno odvodiť zo všeobecne uznávaných princípov, príkazom na ochranu základných práv a slobôd, teda aj zo základného práva vlastníť a užívať majetok (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/89/2008). Ak judikatúra najvyššieho súdu, akceptovaná ústavným súdom, dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z.

6. Najvyšší súd SR vo svojom rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/49/2014 konštatoval, že finančná náhrada za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné bremeno vzniká „in rem“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Finančná náhrada z a vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová; nemá teda charakter opakovaného plnenia.

7. Podstatu predmetného názoru považoval za „ústavne udržateľnú“ aj ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 227/2012. Ani ďalšie rozhodnutia ústavného súdu týkajúce sa posudzovania opakovanosti finančnej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z., v ktorých posudzoval ústavnosť rozhodnutí založených na obdobných záveroch (sp. zn. I. ÚS 474/2013, IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 1/2012, II. ÚS 506/2011), na tom nič nezmenili. Ani nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015 neovplyvnil vyššie ustálený právny názor.

8. Vecné bremeno k pozemkom vo vlastníctve žalobcov bolo zriadené citovaným zákonom v prospech žalovaného dňom účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., t. j. ku dňu 1. júla 2009. Žalobcovia, resp. ich právni predchodcovia, si mohli uplatniť nárok na jednorazovú odplatu v lehote troch rokov od vzniku vecného bremena, teda do 1. júla 2012. Žaloba bola prvoinštančnému súdu doručená dňa 8. apríla 2019 a žalovaný vzniesol námietku premlčania nároku žalobcov, ktorú súd prvej inštancie v súlade s § 100 ods. 1 a 2 a § 101 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka vyhodnotil ako dôvodnú.

II.

Konanie pred odvolacím súdom

9. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom z 31. mája 2023 č. k. 9Co/50/2022-288 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a stranám sporu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

10. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalobcami uplatnené odvolacie dôvody neboli dané, pretože súd sa v odôvodnení rozsudku presvedčivo, zrozumiteľným spôsobom vysporiadal so všetkými podstatnými argumentmi procesných strán vychádzajúc zo správne a úplne zisteného skutkového stavu veci, ktorý vyhodnotil podľa správnej právnej normy a túto aj v súlade so zmyslom a účelom zákona interpretoval, rešpektujúc ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít.

11. Záver súdu prvej inštancie, že prenájom budovy základnej školy Arcidiecéznej charite Košice na účely poskytovania sociálnych služieb je plnením úloh obce pri výkone jej činnosti a správe majetku a nejedná sa o podnikateľskú činnosť, odvolací súd považoval za zodpovedajúci zákonnej úprave i obsahu záväzkového vzťahu zo zmluvy o prenájme nebytových priestorov.

12. V tejto súvislosti poukázal na to, že predmetom zmluvy o nájme nebytových priestorov č. XXXXXXXXXX medzi žalovaným ako prenajímateľom a Arcidiecéznou charitou Košice ako nájomcom bola v rozhodnom období budova súp. č. XXX, ktorá má podľa faktického stavu i zápisu na liste vlastníctva charakter budovy pre školstvo, vzdelávanie a výskum. Nájomné bolo dohodnuté len v rozsahu zachovávajúc om odplatnosť zmluvy vo výške 1 euro ročne za 1 m². Podľa názoru odvolacieho súdu, žalovaný prenájomom školskej budovy zrušenej základnej školy len naplňal svoju povinnosť starať sa o majetok, ktorý má vo vlastníctve, predchádzal jeho znehodnoteniu a súčasne ho používal na účely zákonom určené. Účelové určenie prenájatého majetku, dohodnutý účel nájmu aj získavaná odplata nasvedčujú správnosti záveru, že v danom prípade činnosť obce v súvislosti s touto zmluvou o nájme nebytových priestorov nenaplnila znaky podnikania podľa § 2 Obchodného zákonníka. Žalovaný v záujme účelného využitia majetku v jeho vlastníctve naplňujúc tiež zámer zákonodarcu predchádzať znehodnoteniu majetku, tento použil na účel zákonom povolený a vymedzený, v záujme splnenia svojich úloh pri poskytovaní sociálnej služby obyvateľom obce. Hlavným účelom využitia nehnuteľnosti teda nebola sústavná snaha o dosiahnutie zisku ako majetkového prospechu, ale plnenie povinností obce, vyplývajúcich zo zákonnej úpravy. Súd prvej inštancie preto svoje rozhodnutie založil na správnej úvahe, že na právne pomery sporových strán je potrebné aplikovať ustanovenia zákona č. 66/2009 Z. z. a peňažný nárok žalobcov posudzovať ako právo na primeranú odplatu za vecné bremeno zriadené podľa § 1, § 4 citovaného zákona.

13. Záver súdu prvej inštancie, ktorý vyhodnotil nárok žalobcov za zákonné vecné bremeno ako formu jednorazovej odplaty, ktorú nebolo možné priznať vzhľadom na uplynutie trojročnej premĺčacej doby (§ 100, § 101 OZ) plynúcej odo dňa účinnosti zákona 1. júla 2009, keď žalobcovia podali žalobu na súd až 8. apríla 2019, bol podľa odvolacieho súdu správny a zodpovedajúci rozhodovacej praxi najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutiami ústavného súdu, na ktoré prvoinštančný súd poukázal vo svojom rozhodnutí. Uviedol, že jeho základom sú rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/17/2019 a sp. zn. 2Cdo/194/2018 pojednávajúce o nároku na odplatu za vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 66/2009 Z. z., ako nároku na jednorazovú odplatu, ktorý nárok vznikol účinnosťou zákona 1. júla 2009, ktoré nadviazali na skoršie rozhodnutia Najvyššieho súdu SR (pozri sp. zn. 7Cdo/26/2014, 3Cdo/49/2014, 1Cdo/171/2021, 1Cdo/99/2019). Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie rozhodol v súlade s rozhodovacou praxou najvyššieho súdu, keď uzavrel, že charakter uplatneného práva žalobcu na zaplatenie náhrady za zriadenie vecného bremena je súdnou praxou ustálený ako jednorazová odplata, a nakoľko vecné bremeno v prospech žalovaného na pozemku, ktorý je momentálne v podielovom spoluvlastníctve žalobcov, vzniklo zo zákona ku dňu 1. júla 2009 a vlastníkom pozemku si v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka o premĺčaní neuplatnil nárok na odplatu v lehote troch rokov od jeho vzniku, toto právo sa premĺčalo. Vlastníkom pozemkov bolo zachované právo na vyporiadanie zaťaženého pozemku zámenou pozemkov alebo v konaní o pozemkových úpravách (§ 2 zákona č. 66/2009 Z. z.), ktoré s účinnosťou od 1. septembra 2022 môže iniciovať aj vlastník dotknutého pozemku (§ 2, § 6, § 7 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách v znení zákona č. 257/2022 Z. z.).

14. Odvolací súd ďalej dôvodil, že pokiaľ žalobcovia považovali rozhodnutie súdu za odporujúce princípom právnej istoty a bránili sa tým, že v rozhodnutiach krajských a okresných súdov doposiaľ prevažuje posúdenie peňažnej náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva podľa zákona č. 66/2009 Z. z. ako náhrady opakovanej, odvolací súd zdôraznil, že rozhodnutia prvoinštančných a odvolacích súdov netvorí ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít, ktorá je pre formovanie súdnej judikatúry určujúca. Predchádzajúce rozhodnutia odvolacích súdov neboli pre rozhodnutie vo veci právne záväzné (R 71/18); judikatúra nemôže byť bez vývoja a nie je vylúčené, aby (a to i pri nezmenenej právnej úprave) bola nielen dopĺňovaná o nové interpretačné závery, ale aj menená. I keď zmena judikatúry vyvoláva konflikt medzi požiadavkou právnej istoty a požiadavkou materiálnej správnosti súdneho rozhodnutia, v aplikačnej praxi súdov je možná. S ohľadom na ústavnoprávny princíp nezávislosti sudcu, ktorý je vo všeobecnosti viazaný len zákonom, opodstatneným dôvodom odlišného právneho názoru môže byť vývoj judikatúry k posudzovanej otázke (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 46/2013, II. ÚS 346/08).

15. Poukázal tiež na to, že otázka charakteru náhrady za zákonom zriadené vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. bola v čase rozhodnutia súdov nižšej inštancie v danej veci ustálená konštantnými rozhodnutiami súdu vyššej inštancie zmienených v odôvodnení súdu prvej inštancie ako i v rozhodnutí odvolacieho súdu ako náhrada jednorazová, na uplatnenie ktorej v konaní pred súdom plynula trojročná premĺčacia doba od 1. júla 2009 tomu, kto bol vlastníkom nehnuteľnosti v čase vzniku zákonného vecného bremena. Pretože žaloba bola v danom prípade podaná až v roku 2019, nebolo možné žalobcom uplatnený nárok priznať, vzhľadom na dôvodnú námietku premĺčania vznesenú žalovaným (§ 100 OZ). Zákonu zodpovedajúcim spôsobom súd prvej inštancie rozhodol tiež o náhrade vzniknutých trov.

III.

Dovolanie

16. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia (ďalej aj ako „dovolatelia“). Prípustnosť dovolania odôvodnili § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP.

17. Za nesprávny procesný postup, ktorý mal žalobcom znemožniť uskutočniť procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP označili dovolutelia postup odvolacieho súdu, ktorého výsledkom bolo arbitrárne rozhodnutie v dôsledku jeho nedostatočného odôvodnenia. Dovolutelia tiež namietli, že postupom odvolacieho súdu došlo k porušeniu princípu právnej istoty a princípu legitímnych očakávaní.

18. Žalobcovia podávali žalobu na základe právoplatných rozhodnutí v iných ich skutkovo a právne totožných veciach, v ktorých súdy rozhodli, že odplata za vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. je opakujúca sa. Rovnako sa žalobcovia pri podávaní žaloby opierali o nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 42/2015, kde ústavný súd rozhodol o nesúlade zákona s ústavou práve preto, lebo zákon stanovil jednorazovú odplatu za zákonné vecné bremeno. Dovolutelia, pridržiavajúc sa aj tohto nálezu predpokladali, že primeraná odplata je len opakujúca sa náhrada. Odvolací súd sa s týmito skutočnosťami žiadnym spôsobom nevysporiadal. V danej súvislosti dovolutelia poukázali na rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach zo 17. mája 2023 sp. zn. 6Co/44/2023, ktorým sa odchýlil od ustálenej judikatúry NS SR, opierajúc sa o i. o nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 171/2021-72, poukazujúci na to, že so subjektívnou záväznosťou rozsudku úzko súvisí otázka tzv. prejudiciálneho účinku súdneho rozhodnutia, vyjadrená v § 193 a § 194 CSP. Odvolací súd sa podľa dovolutel'ov uvedeným vôbec nezaoberal a iba formalistický potvrdil, že judikatúra sa môže vyvíjať.

19. Dovolutelia zdôraznili, že rozhodnutie odvolacieho súdu a rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, na ktoré sa krajský súd odvoláva, a ktoré hovoria o jednorazovosti odplaty za vecné bremeno podľa § 4 zákona č. 66/2009 Z. z., a následne uznesenia senátov Ústavného súdu SR, ktorými boli odmietnuté sťažnosti proti týmto rozhodnutiam najvyššieho súdu, sú v priamom rozpore s nálezom Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 42/2015, s čl. 20 ods. 4 Ústavy SR, čl. 1 dodatkového protokolu a s čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

20. Legitímne očakávaní žalobcov boli založené aj na samotnom zákone, ktorý nehovorí, že odplata za existenciu vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z. má byť jednorazová a zároveň aj na predchádzajúcich rozsudkoch okresných súdov, krajských súdov a Najvyššieho súdu SR, na ktoré v konaní poukazovali. V danej súvislosti dovolatelia dali do pozornosti, že pokiaľ odvolací súd poukázal v danom smere na rozhodnutia špecifikované v rozhodnutí najvyššieho súdu z 30. novembra 2020 sp. zn. 8Cdo/17/2019 ako na rozhodovaciu prax, ústavný súd to poprel.

21. Dovolatelia ďalej namietli, že odvolací súd sa nevysporiadal s faktom, že zo žiadneho ustanovenia Občianskeho zákonníka, ani z rozhodnutí NS SR ani ÚS SR nevyplyva, že odplata za vecné bremeno má byť jednorazová, a že nárok na odplatu sa začína premŕčovať od účinnosti zákona.

22. Dovolatelia považujú za rozporné s princípom právnej istoty, ak súdy zamietli žalobu o opakovanú náhradu za vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z., pričom žalobcom v iných konaniach súdy už právoplatnými rozhodnutiami priznávali opakovanú náhradu a bola im opakovaná náhrada aj vyplácaná za niekoľko rokov dozadu. Poukázali na viaceré rozhodnutia ústavného súdu, nález ústavného súdu PL. ÚS 42/2015 a namietli, že výklad § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 66/2009 Z. z. podaný súdmi nižšej inštancie je v rozpore s daným nálezom.

23. Dovolatelia ďalej namietli, že súdy nižšej inštancie sa nevysporiadali s otázkou premŕčania a uzavreli, že žalobcovia majú nárok iba na jednorazovú odplatu, pričom jednorazová odplata je premŕčaná. Súdy počítali premŕčiacu dobu odo dňa účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., ktorý však vo svojom znení o odplate nehovorí vôbec nič. Argumentácia o premŕčaní práva, ktorú si osvojili súdy, od účinnosti zákona, je podľa dovolateľov neprípustná a nelogická. Samotné súdy počas 11 rokov priznávali o. i. aj žalobcom nárok na opakujúcu sa odplatu, ktorá sa premŕčovala 3 roky späť. Teda samotné súdy svojou rozhodovacou činnosťou vlastníkov poučili o existencii nároku a o počítaní premŕčacej doby. Žalobcovia tvrdili, že premŕčiacu dobu nemožno počítať odo dňa účinnosti zákona č. 66/2009 Z. z., pretože k danému dňu žalobcom objektívne nemohlo byť známe, že majú nárok iba na jednorazovú odplatu, ktorej premŕčacia lehota plynie odo dňa účinnosti zákona. O tom, že im patrí len jednorazová odplata sa žalobcovia prvýkrát dozvedeli až z rozhodnutia prvoinštančného súdu v tomto konaní. Premŕčacia doba nároku na jednorazovú náhradu môže začať plynúť najskôr odo dňa právoplatnosti konečného rozhodnutia vo veci a nemožno ju spájať s účinnosťou zákona.

24. Podľa dovolateľov sa súdy taktiež vôbec nevysporiadali s tým, že budova je prenajímaná nielen charite ale aj súkromnej škole, od ktorej berie trhové nájomné. Aj z uvedeného dôvodu považujú rozhodnutie súdu za arbitrárne.

25. Za právne otázky, od vyriešenia ktorých záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené v zmysle § 421 písm. b) CSP označili dovolatelia otázky:

25.1. „Či podnikanie podľa § 1 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. sa vzťahuje na obce a nie na subjekt, ktorý má v nájme nehnuteľnosti, a či o podnikanie ide vždy, ak nehnuteľnosti dá do nájmu iným subjektom, či už podnikateľom alebo charite?“

25.2. „Či vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., zanikne dňom, ktorým nehnuteľnosť začala slúžiť na podnikanie, ak účinnosťou zákona vzniklo, ale neskôr nehnuteľnosť začala slúžiť na podnikanie?“

26. Podľa názoru žalobcov pojem „podnikanie“ sa vzťahuje na obec a nie na subjekt, ktorý má v nájme nehnuteľnosti. Ak obec alebo samosprávny kraj uzatvorí nájomnú zmluvu s iným subjektom (s podnikateľom, obchodnou spoločnosťou, občianskym združením, alebo neziskovou organizáciou, ktorú nezriadila obec) bez ohľadu na výšku nájmu, vždy ide o podnikanie obce ako to vyplýva z § 663 OZ.

27. Dovolatelia tvrdia, že dňom, ktorým nehnuteľnosť začne slúžiť na podnikanie, vecné bremeno zanikne, lebo sa na danú nehnuteľnosť prestane vzťahovať zákon č. 66/2009 Z. z. podľa § 1 ods. 1. V prejednávanej veci sa súd vôbec nevysporiadal s touto otázkou. Žalovaný časť budovy prenajíma podnikateľovi prevádzkujúcemu súkromnú školu, za účelom dosahovania zisku, a najmä žalovaný inkasuje od tohto subjektu trhovú nájomnú.

28. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti dovolatelia navrhli, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho i prvoinštančného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie.

29. Žalovaný sa k dovolaniu nevyjadril.

IV.

Konanie o dovolaní

30. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP). V ďalšom postupe bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti a dôvodnosti dovolania.

31. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu a to z akýchkoľvek hľadísk (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

32. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri sp. zn. 3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017). Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (pozri sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

33. Vyššie naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

K dovolaniu podľa § 420 písm. f) CSP

Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (odsek 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (odsek 2).

34. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu upravenú v § 420 písm. f) CSP sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

35. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

36. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, avšak musí dať odpoveď na otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04).

37. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov.

38. V danom prípade dovolateľa známostnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP, teda tvrdené porušenie práva na spravodlivý proces, ktorým im malo byť znemožnené uskutočňovať im patriace procesné práva, odôvodňovali nepreskúmateľnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu v dôsledku jeho nedostatočného odôvodnenia v otázke premlčania a v tej súvislosti s faktom, že zo žiadneho ustanovenia Občianskeho zákonníka, ani z rozhodnutí NS SR ani ÚS SR nevyplyva, že odplata za vecné bremeno má byť jednorazová, a že nárok na odplatu sa začína premlčovať od účinnosti zákona. Namietali, že podávali žalobu na základe predchádzajúcej judikatúry, napr. rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach zo 17. mája 2023 sp. zn. 6Co/44/2023, ktorým sa odchyľil od ustálenej judikatúry NS SR, opierajúc sa o. i. o nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 171/2021-72, poukazujúci na to, že so subjektívnou záväznosťou rozsudku úzko súvisí otázka tzv. prejudiciálneho účinku súdneho rozhodnutia vyjadrená v § 193 a § 194 CSP. Odvolací súd sa podľa dovolateľov uvedeným vôbec nezaoberal a iba formalisticky potvrdil, že judikatúra sa môže vyvíjať.

39. Dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že vzhľadom na to, že rozsudok súdu prvej inštancie bol

odvolacím súdom potvrdený, odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie a odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu je potrebné posudzovať ako jeden kompletizujúci celok.

40. Súd prvej inštancie v bodoch 16. a 17. odôvodnenia svojho rozsudku dôvodil:

„Podľa ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu SR (uznesenie NS SR sp. zn. 1Cdo/99/2019) obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. patrí k tzv. legálnym (zákonným) vecným bremenám, čiže k verejnoprávnym obmedzeniam vlastníckeho práva.

Ustanovenia § 4 ods. 1 a 2 zák. č. 66/2009 Z. z. označili oprávnenie obcí a vyšších územných celkov držať a užívať pozemky pod stavbami, ktoré sú v ich vlastníctve, ako vecné bremeno a v poznámkach pod čiarou odkazuje na § 151n až § 151p Občianskeho zákonníka. Ide však o verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva, pretože oprávnenie držať a užívať pozemok neprislúcha konkrétnej osobe, ale druhovo vymedzenému subjektu - obci alebo vyššiemu územnému celku a obmedzenie vlastníckeho práva je odôvodnené verejným záujmom. Stavbami sú predovšetkým cestné komunikácie, materské školy, cintoríny, parky a ďalšie všeobecne prospešné zariadenia, ktoré boli vybudované pred rokom 1989. Zriadenie vecného bremena predstavuje spôsob, ako vyriešiť dlhodobu neusporiadanú vzťahy k pozemkom vo vlastníctve iných osôb, na ktorých sa nachádzajú povolené stavby, ktoré boli pôvodne vo vlastníctve štátu a podľa osobitných predpisov prešli na obce a vyššie územné celky. Ide o nedoriešené právne vzťahy z predchádzajúceho spoločenského režimu a zákonodarca prijatím zákona č. 66/2009 Z. z. ustanovil mechanizmy, akými možno usporiadať medzery vo vlastníckych vzťahoch.

Tak ako zákon č. 182/1993 Z. z., ani zákon č. 66/2009 Z. z. expressis verbis neuvádza, že vecné bremeno vzniká za náhradu. Ústavný súd však vo svojom rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 474/2013 konštatoval, že aj keď zákon č. 182/1993 Z. z. neuvádza, že vecné bremeno vzniknuté podľa § 23 ods. 5 vzniká len za náhradu, je potrebné, aby vychádzal z čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd a v kontexte s tým aj s právnou úpravou obsiahnutou v pôvodnom ustanovení § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka. Najvyšší súd už skôr uzavrel, že pri nedostatku právnej úpravy možno náhradu za vzniknuté bremeno odvodiť zo všeobecne uznávaných princípov, príkazom na ochranu základných práv a slobôd, teda aj zo základného práva vlastníť a užívať majetok (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/89/2008).

I v prípade zriadenia vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. je primeraná náhrada namieste.

Ak judikatúra najvyššieho súdu, akceptovaná ústavným súdom, dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. Ak tieto legálne (zákonné) vecné bremená majú všetky jednotiace znaky, t. j. ide o obmedzenia vlastníckeho práva založené verejnoprávnymi normami kogentného charakteru s významným prvkom súkromnoprávnym, okruh oprávnených subjektov je vymedzený druhovo a nezapisujú sa do katastra nehnuteľností, vyjadrené v zhodnej právnej úprave, nemôže byť tomu inak ani v súvislosti s finančnou náhradou za obmedzenie vlastníckeho práva.

Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/49/2014 konštatoval, že finančná náhrada za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné bremeno vzniká „in rem“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová; nemá teda charakter opakovaného plnenia.

Podstatu predmetného názoru považoval za „ústavne udržateľný“ aj ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 227/2012. Ani ďalšie rozhodnutia ústavného súdu týkajúce sa posudzovania opakovanosti finančnej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z., v ktorých posudzoval ústavnosť rozhodnutí založených na obdobných záveroch (sp. zn. I. ÚS 474/2013, IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 1/2012, II. ÚS 506/2011), na tom nič nezmenili. Ani nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015 neovplyvnil vyššie ustálený právny názor.

Pri uplatnenom nároku žalobcov na zaplatenie odplaty za vecné bremeno zriadené zákonom č. 66/2009 Z. z. je rozhodovacou činnosťou Najvyššieho súdu SR ustálené, že patrí jednorazová odplata. Vecné bremeno k pozemkom vo vlastníctve žalobcov bolo zriadené cit. zákonom v prospech žalovaného dňom

účinnosti zák. č. 66/2009 Z. z., t. j. ku dňu 01. 07. 2009. Žalobcovia (resp. ich právni predchodcovia) si mohli uplatniť nárok na jednorazovú odplatu v lehote troch rokov od vzniku tohto vecného bremena, teda do 01. 07. 2012.

Táto žaloba bola súdu doručená dňa 08. 04. 2019 a žalovaný vzniesol námietku premlčania nároku žalobcov, ktorú súd v súlade s ustanovením § 100 ods. 1 a 2 a ustanovením § 101 Občianskeho zákonníka posúdil, v zmysle vyššie uvedeného, ako dôvodnú. Na základe uvedených skutočností súd žalobu žalobcov v celom rozsahu zamietol, nakoľko sa ich právo premlčalo.“

41. Odvolací súd v tejto súvislosti v bode 12. a 14. odôvodnenia jeho rozsudku uviedol:

„Zodpovedajúco rozhodovacej praxi najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutiami ústavného súdu, na ktoré poukázal súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí, vyhodnotil nárok žalobcov na odplatu za zákonné vecné bremeno ako formu jednorazovej odplaty, ktoré právo na peňažné plnenie nebolo možné priznať vzhľadom na uplynutie trojročnej premlčacej doby (§ 100, § 101 OZ) plynúcej odo dňa účinnosti zákona 01. 07. 2009, pričom žalobcovia podali žalobu na súd až 08. 04. 2019. Odvolací súd v tomto odkazuje na odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré neopakuje a s ktorým sa stotožňuje (§ 387 ods. 2 CSP). Jeho základom je rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/17/2019, 2Cdo/194/2018 pojednávajúce o nároku na odplatu za vecné bremeno vzniknuté podľa zákona č. 66/2009 Z. z. ako nároku na jednorazovú odplatu, ktorý nárok vznikol účinnosťou zákona 01. 07. 2009, ktoré nadviazali na skoršie rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/26/2014, 3Cdo/49/2014, závery ktorých boli zopakované tiež v ďalších rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/171/2021, 1Cdo/99/2019. Súd prvej inštancie rozhodol v súlade s rozhodovacou praxou najvyššieho súdu, keď uzavrel, že charakter uplatneného práva žalobcu na zaplatenie náhrady za zriadenie vecného bremena je súdnou praxou ustálený ako jednorazová odplata, a nakoľko vecné bremeno v prospech žalovaného na pozemku, ktorý je momentálne v podielovom spoluvlastníctve žalobcov, vzniklo zo zákona ku dňu 01. 07. 2009 a vlastníkom pozemku si v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka o premlčaní neuplatnil nárok na odplatu v lehote troch rokov od jeho vzniku, toto právo sa premlčalo. Vlastníkom pozemkov ostáva zachované právo na vyporiadanie zaťaženého pozemku zámenou pozemkov alebo v konaní o pozemkových úpravách (§ 2 zákona č. 66/2009 Z. z.), ktoré s účinnosťou od 01. 09. 2022 môže iniciovať aj vlastník dotknutého pozemku (§ 2, § 6, § 7 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách v znení zákona č. 257/2022 Z. z.).

Otázka charakteru náhrady za zákonom zriadené vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. bola v čase rozhodnutia súdu prvej inštancie ako i rozhodnutia odvolacieho súdu v danej veci ustálená konštantnými rozhodnutiami súdu vyššej inštancie zmienených v odôvodnení napadnutého rozsudku, ako aj v tomto rozhodnutí ako náhrada jednorazová, na uplatnenie ktorej náhrady v konaní pred súdom plynula trojročná premlčacia doba od 01. 07. 2009 tomu, kto bol vlastníkom nehnuteľnosti v čase vzniku zákonného vecného bremena. Pretože žaloba bola v danom prípade podaná až v roku 2019, nebolo možné žalobcom uplatnený nárok priznať vzhľadom na dôvodnú námietku premlčania vznesenú žalovaným (§ 100 OZ).“

42. Z vyššie uvedeného je teda zrejmé, ako a z akých dôvodov odvolací súd rozhodol a podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu všetky náležitosti v zmysle § 393 CSP. Odôvodnenie rozhodnutí oboch nižších súdov, ktoré v zmysle vyššie uvedeného tvoria jeden kompletizujúci celok, dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd sa s namietanou otázkou charakteru náhrady za zákonom zriadené vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. ako náhrady jednorazovej premlčania nároku na náhradu za toto zákonné vecné bremeno vysporiadal, svoje závery odôvodnil dostatočne jasne, zrozumiteľne a presvedčivo. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že žalobcovia sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožnili, a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa ich predstáv. Samotná skutočnosť, že žalobcovia s právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií nesúhlasia a nestotožňujú sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov a rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami. Dovolací súd preto dovolanie z dôvodu podľa § 420

písm. f) CSP v tejto časti nepovažoval za dôvodné.

43. Zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP dovolatelia videli aj v porušení princípu právnej istoty a princípu legitímnych očakávaní, že primeraná odplata za zákonné vecné bremeno je len opakujúca sa náhrada, keď vychádzali z právoplatných rozhodnutí v iných skutkovo a právne totožných veciach, v ktorých sudy rozhodli, že odplata za vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. je opakujúca sa náhrada a rovnako sa opierali o nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 42/2015, kde ústavný súd rozhodol o nesúlade zákona s ústavou práve preto, lebo zákon stanovil jednorazovú odplatu za zákonné vecné bremeno. Namietali, že odvolací súd sa s týmito skutočnosťami žiadnym spôsobom nevysporiadal.

44. Otázkou ustálenej judikatúry sa súd prvej inštancie zaoberal v už vyššie citovaných bodoch 16. a 17. odôvodnenia rozsudku. Odvolací súd k uvedenej námietke v bode 13. odôvodnenia jeho rozsudku uviedol:

„Pokiaľ žalobcovia považovali rozhodnutie súdu za odporujúce princípom právnej istoty a bránili sa doposiaľ prevažujúcim hodnotením peňažnej náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva podľa zákona č. 66/2009 Z. z. v rozhodnutiach krajských a okresných súdov ako náhrady opakovanej, odvolací súd zdôrazňuje, že rozhodnutia prvoinštančných a odvolacích súdov netvoria ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít, ktorá je pre formovanie súdnej judikatúry určujúca. Predchádzajúce rozhodnutia odvolacích súdov nie sú pre rozhodnutie vo veci právne záväzné (porovnaj aj rozhodnutie NS SR sp. zn. 5Cdo/10/2021).

V zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu SR R 71/18 „za ustálenú rozhodovaciu prax súdov (najvyšších súdnych autorít) treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovisk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 01. 01. 1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovisk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátúrne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorým bol opakovane potvrdený určitý právny názor alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe (dovolacieho) súdu treba zahrnúť aj rozhodnutia publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovisk vydávané Najvyšším súdom ČSFR, Najvyšším súdom ČR a Najvyšším súdom SR v dobe do 31. decembra 1992, ako aj rozhodnutia uverejnené v zborníkoch stanovisk, správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR vydaných SEVT Praha v rokoch 1974 (č. 1. 1965 - 1967, 1980 (č. II. 1964 - 1969) a 1986 (č. IV. 1970 - 1983), pokiaľ sú stále použiteľné, najmä z hľadiska ich súladu s hodnotami demokratického právneho štátu a neboli prekonané neskoršou judikatúrou.

Európsky súd pre ľudské práva formuloval všeobecný princíp, podľa ktorého požiadavka právnej istoty (ani ochrana legitímneho očakávania) nezahŕňa právo na ustálenú judikatúru (Unédic proti Francúzsku, č. 20153/04). Judikatúra nemôže byť bez vývoja a nie je vylúčené, aby (a to i pri nezmenenej právnej úprave) bola nielen doplňovaná o nové interpretačné závery, ale aj menená. I keď zmena judikatúry vyvoláva konflikt medzi požiadavkou právnej istoty a požiadavkou materiálnej správnosti súdneho rozhodnutia, v aplikačnej praxi súdov je možná. S ohľadom na ústavnoprávny princíp nezávislosti sudcu, ktorý je vo všeobecnosti viazaný len zákonom, opodstatneným dôvodom odlišného právneho názoru môže byť vývoj judikatúry k posudzovanej otázke (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 46/2013, II. ÚS 346/08).“

45. Dovolací súd dospel k záveru, že odvolací súd sa v odôvodnení jeho rozsudku dostatočne a zrozumiteľne vysporiadal aj s námietkou právnej istoty a legitímnych očakávaní žalobcov, a preto túto námietku nepovažoval za dôvodnú.

46. Napokon zmätočnosťnú vadu rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 420 písm. f) CSP) dovolatelia vyvodili aj z toho, že ani súd prvej inštancie ani odvolací súd sa žiadnym spôsobom nevysporiadali s námietkou žalobcov, že predmetná budova bývalej školy je prenajímaná nielen charite, ale aj súkromnej škole, od ktorej berie tržové nájomné.

47. Túto námietku dovolací súd posudzoval vo vzťahu k povinnosti súdu vysporiadať sa v odôvodnení rozhodnutia s podstatnými tvrdeniami strany sporu, rozhodnými pre posúdenia opodstatnenosti žaloby.

48. V danom prípade žalobcovia žalobou uplatnili nárok na odplatu za zákonné vecné bremeno za obdobie troch rokov, t. j. od 07. 04. 2016 do 07. 04. 2019. Pokiaľ v konaní namietali aj to, že túto budovu žalovaný (obec) prenajal za trhovú nájomnú Európskej vzdelávacej agentúre za účelom zabezpečenia výchovnovzdelávacieho procesu medzinárodnej súkromnej základnej školy, nižšej strednej školy, materskej školy, prevádzky školského klubu detí a výdajne školskej jedálne, dovolací súd poznamenáva, že uvedená zmluva bola uzavretá až dňa 23. 12. 2020 (bod 6., druhý odsek odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie), teda mimo obdobia, za ktoré žalobcovia uplatňovali svoj nárok predmetnou žalobou; z hľadiska rozhodovania o žalobe išlo o tvrdenie nepodstatné, nesúvisiace s predmetom žaloby. Hoci s a odvolací súd touto námietkou nezaoberal, túto okolnosť v intenciách ustanovenia § 420 písm. f) CSP nemožno podľa názoru dovolacieho súdu považovať za taký procesný postup, ktorý by naplňal kritérium ustanovenia § 420 písm. f) CSP, teda ktorým by žalobcom znemožnil uskutočňovať ich procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces. Z uvedeného dôvodu dovolací súd aj túto dovoláciu námietku vyhodnotil ako nedôvodnú.

K dovolaniu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Podľa § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Podľa § 432 ods. 2 CSP dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

49. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

50. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Obsah tohto pojmu naplňajú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Patrí doň ale aj prax vyjadrená opakovaně vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili (porovnaj rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/6/2017, 3Cdo/158/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 6Cdo/21/2017, 6Cdo/129/2017). Aby mala dovolateľom nastolená otázka relevantný význam v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku, musí byť riešená odvolacím súdom a odvolací súd na jej riešení musel založiť svoje rozhodnutie.

51. Odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a)

CSP) dovolatelia namietali z dôvodu odklonu odvolacieho súdu od riešenia otázky charakteru odplaty za vecné bremeno ako opakujúcej sa dávky, poukazujúc na právoplatné rozhodnutia odvolacích súdov v iných (ich) skutkovo a právne totožných veciach, ktoré rozhodli, že odplata za vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. je opakujúca sa náhrada a rovnako sa opierali o nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 42/2015, kde ústavný súd rozhodol o nesúlade zákona s ústavou práve preto, lebo zákon stanovil jednorazovú odplatu za zákonné vecné bremeno.

52. Zo znenia ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP jednoznačne vyplýva, že dovolanie je prípustné len v prípade, ak sa odvolací súd pri riešení právnej otázky, od ktorej záviselo jeho rozhodnutie, odchýlil od ustálenej judikatúry dovolacieho súdu, t. j. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

53. V zmysle záverov najvyššieho súdu vyjadrených v rozhodnutí publikovanom ako judikát R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

54. Ak teda rozhodnutím odvolacieho súdu došlo k odklonu od „ustálenej judikatúry odvolacieho súdu“, v takom prípade dovolanie podľa uvedeného ustanovenia prípustné nie je.

55. Otázka jednorazovosti náhrady za vznik vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z. bola ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu už vyriešená a vyplýva z nej správnosť právneho názoru súdov nižších inštancií o jednorazovosti tejto náhrady.

56. V uznesení sp. zn. 2Cdo/194/2018 z 26. augusta 2019 Najvyšší súd SR konštatoval: „36. Obdobnú „dovolaciu otázku“ už najvyšší súd riešil v rozsudku z 24. marca 2015 sp. zn. 7Cdo/26/2014 ako aj v rozsudku zo 14. apríla 2016 sp. zn. 3Cdo/49/2014, ktoré sa týkali priznávania primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“).

Vyslovený právny názor je plne prijateľný a použiteľný aj na priznávanie primeranej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa zákona č. 66/2009 Z. z. Aj obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. patrí totiž k tzv. legálnym (zákonným) vecným bremenám, čiže k verejnoprávnym obmedzeniam vlastníckeho práva. Jeho verejnoprávny charakter a jeho povaha nasvedčujú tomu, že sa významne približuje k obmedzeniu vlastníckeho práva zakotveného v zákone č. 182/1993 Z. z. Svedčí o tom nakoniec aj ich zhodná zákonná konštrukcia.

Uvedené ustanovenie (§ 4 ods. 1 a 2 zák. č. 66/2009 Z. z.) označilo oprávnenie obcí a vyšších územných celkov držať a užívať pozemky pod stavbami, ktoré sú v ich vlastníctve, ako vecné bremeno a v poznámkach pod čiarou odkazuje na § 151n až § 151p Občianskeho zákonníka. Ide však o verejnoprávne obmedzenie vlastníckeho práva, pretože oprávnenie držať a užívať pozemok neprislúcha konkrétnej osobe, ale druhovo vymedzenému subjektu - obci alebo vyššiemu územnému celku a obmedzenie vlastníckeho práva je odôvodnené verejným záujmom.

Tak ako zákon č. 182/1993 Z. z., ani zákon č. 66/2009 Z. z. expressis verbis neuvádza, že vecné bremeno vzniká za náhradu. Ústavný súd však vo svojom rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 474/2013 konštatoval, že aj keď zákon č. 182/1993 Z. z. neuvádza, že vecné bremeno vzniknuté podľa § 23 ods. 5

vzniká len za náhradu, je potrebné, aby vychádzal z čl. 11 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd a v kontexte s tým aj s právnou úpravou obsiahnutou v pôvodnom ustanovení § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka. Najvyšší súd už skôr uzavrel, že pri nedostatku právnej úpravy možno náhradu za vzniknuté bremeno odvodit' zo všeobecne uznávaných princípov, príkazom na ochranu základných práv a slobôd, teda aj zo základného práva vlastníť a užívať majetok (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/89/2008).

I v prípade zriadenia vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. je primeraná náhrada namieste. Všeobecné súdy vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti plne rešpektujú, že vlastníkom pod stavbami patriacimi obci alebo vyššiemu územnému celku patrí primeraná náhrada podľa všeobecných zásad upravujúcich inštitút vecného bremena determinovaná proporionalitou a vyvažovaním hodnoty vlastníckeho práva a hodnoty verejného záujmu (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4MCdo/2/2014).

Ak judikatúra najvyššieho súdu akceptovaná ústavným súdom dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zák. č. 182/1993 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z. Ak tieto legálne (zákonné) vecné bremená majú všetky jednotiace znaky, t. j. ide o obmedzenia vlastníckeho práva založené verejnoprávnymi normami kogentného charakteru s významným prvkom súkromnoprávnym, okruh oprávnených subjektov je vymedzený druhovo a nezapisujú sa do katastra nehnuteľností, vyjadrené v zhodnej právnej úprave, nemôže byť tomu inak ani v súvislosti s finančnou náhradou za obmedzenie vlastníckeho práva. Pre opačný právny názor niet žiadnych presvedčivých argumentov.

Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/49/2014 konštatoval, že finančná náhrada za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zák. č. 182/1993 Z. z. je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné bremeno vzniká „in rem“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová; nemá teda charakter opakovaného plnenia. Je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno.

Podstatu predmetného názoru považoval za „ústavne udržateľný“ aj ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 227/2012. Ani ďalšie rozhodnutia ústavného súdu týkajúce sa posudzovania opakovanosti finančnej náhrady za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 zák. č. 182/1993 Z. z., v ktorých posudzoval ústavnosť rozhodnutí založených na obdobných záveroch (sp. zn. I. ÚS 474/2013, IV. ÚS 227/2012, I. ÚS 1/2012), na tom nič nezmenili.

46. Ani nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015 neovplyvnil vyššie ustálený právny názor. Ako vyplýva z uznesenia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 323/2017 „nemôžno stotožňovať právnú úpravu zák. č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o tepelnej energetike“), ktorý upravoval primeranú jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena a náhradu za vecné bremeno upravené v § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, keďže upravujú rozličné situácie, ktoré vyjadrujú rôznu formu obmedzenia v užívaní nehnuteľnosti. Kým pri obmedzení vlastníckeho práva podľa zákona o tepelnej energetike sa poskytuje náhrada za výmeru, v ktorej je vlastníkom obmedzený pri užívaní nehnuteľnosti v dôsledku uplatnenia zákonného vecného bremena držiteľom povolenia, a to pri výkone práv a povinností podľa § 10 ods. 1 zákona o tepelnej energetike, ktorých rozsah a frekvenciu nemožno vopred určiť, pri právnej úprave zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov vzniká k pozemku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ak vlastníkom domu nie je vlastníkom pozemku, teda rozsah vecného bremena je určiteľný už pri jeho vzniku, t. j. od účinnosti zákona 1. septembra 1993.“

47. Je tomu tak aj pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zák. č. 66/2009 Z. z., ktorého rozsah je určiteľný už pri jeho vzniku.“

57. K rovnakému záveru ohľadom nálezu ÚS SR dospel najvyšší súd aj v rozhodnutí zo 14. 12. 2022 sp. zn. 1Cdo/255/2021.

58. Najvyšší súd SR v rozhodnutí z 25. 06. 2025 sp. zn. 8Cdo/64/2025 zhrnul ustálenú judikatúru a uviedol:

„V rozhodnutí z 30. novembra 2019 sp. zn. 8Cdo/17/2019 najvyšší súd riešil otázku, či náhrada za zriadenie vecného bremena podľa § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. prislúcha vlastníkovi pozemku v jednorazovej forme alebo ako opakujúce sa plnenie (teda presne tú istú otázku, na vyriešení primárne ktorej spočívalo aj napadnuté rozhodnutie v aktuálnej veci). V okolnostiach preskúmvanej veci najvyšší súd priblížil pojem vecné bremeno zriadené ex lege („zákonné“ vecné bremeno) vo verejnom záujme, k právnej problematike, ktorej sa už obdobne vyjadril vo viacerých rozhodnutiach týkajúcich sa náhrady za zriadenie vecného bremena v zmysle zákona č. 182/1993 Z. z. (viď rozsudky z 24. marca 2015 sp. zn. 7Cdo/26/2014 a zo 14. apríla 2016 sp. zn. 3Cdo/49/2014). V spomínanom rozhodnutí najvyšší súd nadviazal na právne závery vyjadrené už skôr, a to v rozhodnutí sp. zn. 2Cdo/194/2019 (napadnutým ústavnou sťažnosťou, ktorú však ústavný súd uznesením z 28. októbra 2020 sp. zn. IV. ÚS 539/2020 odmietol ako zjavne neopodstatnenú) a konštatoval, že tak, ako náhrada za vecné bremeno zriadené podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. má povahu výlučne jednorazového plnenia, nemá povahu opakujúceho sa plnenia ani náhrada za zriadenie vecného bremena podľa § 4 zákona č. 66/2009 Z. z.

Právna veta rozhodnutia sp. zn. 8Cdo/17/2019 znie: „Pokiaľ vlastník pozemku nemal k 1. júlu 2009 s obcou, ktorá na jeho pozemku nadobudla vlastníctvo stavby podľa osobitného predpisu (napr. zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v z. n. p.) zmluvne dohodnuté iné právo, vzniklo mu týmto dňom právo na primeranú jednorazovú náhradu za obmedzenie jeho vlastníckych práv vecným bremenom zriadeným podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky. Na premlčanie tohto práva vlastníka zaťaženého pozemku na takú náhradu sa vzťahovala všeobecná premlčacia doba troch rokov (§ 101 Občianskeho zákonníka), ktorá začala plynúť uvedeným dňom.“ Obdobné závery najvyšší súd zopakoval aj v rozhodnutiach z 27. októbra 2021 sp. zn. 1Cdo/171/2021, z 26. januára 2022 sp. zn. 1Cdo/99/2019, zo 14. decembra 2022 sp. zn. 1Cdo/255/2021, v rozsudku z 30. októbra 2024 sp. zn. 1Cdo/133/2023 a v uznesení z 26. júna 2024 sp. zn. 7Cdo/49/2023.

Z doposiaľ uvedeného vyplýva, že rozhodovaciu prax nastolenú rozhodnutiami najvyššieho súdu z 26. augusta 2019 sp. zn. 2Cdo/194/2018 a 30. novembra 2020 sp. zn. 8Cdo/17/2019 a neskôr potvrdenú v ďalších rozhodnutiach možno bezpochyby označiť už za ustálenú súdnu prax najvyššieho súdu (R 71/2018). To, že uznesenie najvyššieho súdu z 26. augusta 2019 sp. zn. 2Cdo/194/2018 nebolo zverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov SR, nie je z hľadiska toho, ako je „zadefinovaná“ ustálená súdna prax najvyššieho súdu skutočnosť relevantná. Ak judikatúra najvyššieho súdu akceptovaná ústavným súdom dospela k záveru, že právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona, nemôže byť tomu inak ani pri zriadení vecného bremena podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. Ak tieto legálne (zákonné) vecné bremená majú všetky jednotiace znaky, t. j. ide o obmedzenia vlastníckeho práva založené verejnoprávnymi normami kogentného charakteru s významným prvkom súkromnoprávnym, okruh oprávnených subjektov je vymedzený druhovo a nezapisujú sa do katastra nehnuteľností, vyjadrené v zhodnej právnej úprave, nemôže byť tomu inak ani v súvislosti s finančnou náhradou za obmedzenie vlastníckeho práva. Pre opačný právny názor niet žiadnych presvedčivých argumentov. Dovolací súd uzatvára, že táto súdmi nižších inštancií riešená nosná právna otázka už bola v minulosti judikatúrou najvyššieho súdu vyriešená so závermi, ktoré sa stali súčasťou ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu a od týchto sa odvolací súd pri posudzovaní zisteného skutkového stavu neodklonil, a to vrátane otázky premlčania uplatneného nároku ako jednorazovej náhrady.

Rovnako bolo touto judikatúrou ustálené aj to, že jednorazová náhrada za zákoné vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., ktorá vzniká tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona, t. j. 01. 07. 2009, sa premlčuje, a to v lehote troch rokov plynúcej od tohto okamihu (sp. zn. 2Cdo/194/2018 z 26. 08. 2019 a sp. zn. 8Cdo/17/2019 z 30. 11. 2020, sp. zn. 1Cdo/171/2021 z 27. 10. 2021, sp. zn. 1Cdo/99/2019 z 26. 01. 2022). Pretože žaloba bola v danom prípade podaná až 15. 08. 2019, odvolací súd správne uzavrel, že žalobcom nebolo možné uplatnený nárok priznať vzhľadom na dôvodnú námietku premlčania vznesenú žalovaným (§ 100 OZ). Odvolací súd súčasne konštatoval, že z obsahu spisu nezistil žiadne také okolnosti, pre ktoré by na vznesenú námietku premlčania nebolo možné prihliadať (t. j. nevidel ani jej rozpor s dobrými mravmi).“

59. Z vyššie uvedeného vyplýva, že súd prvej inštancie ani odvolací súd sa záverom o jednorazovosti

náhrady za zákonné vecné bremeno podľa zákona č. 66/2009 Z. z. od ustálenej judikatúry dovolacieho súdu neodklonili; dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je preto prípustné.
K dovolaniu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

60. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú, teda nie o skutkovú otázku. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnú normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní. Nevyhnutnou podmienkou prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je, že sa týka právnej otázky, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie. Toto ustanovenie dopadá len na takú právnú otázku, ktorú odvolací súd riešil a zároveň dovolací súd ešte neriešil.

61. V zmysle § 432 ods. 2 CSP je dovolateľ povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

K prvej otázke:

„Či podnikanie podľa § 1 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. sa vzťahuje na obce a nie na subjekt, ktorý má v nájme nehnuteľnosti, a či o podnikanie ide vždy, ak nehnuteľnosti dá do nájmu iným subjektom, či už podnikateľom alebo charite?“

62. Podľa názoru dovolateľov sa pojem „podnikanie“ vzťahuje na obec a nie na subjekt, ktorý má v nájme nehnuteľnosti. Ak nehnuteľnosti neslúžia pôvodnému účelu, to znamená, že ak ich obec nevyužíva pre seba, pre svoje účely na školské zariadenie, pre školy, ktorých je zriaďovateľom, ale prenajíma ich iným subjektom, tak také nehnuteľnosti využíva obec na podnikanie. V danom prípade prenajíma budovu Arcidiecéznej charite Košice, ale aj súkromnej škole, ktorá vykonáva podnikateľskú činnosť. Ak teda obec uzavrie nájomnú zmluvu s iným subjektom (podnikateľom, obchodnou spoločnosťou, občianskym združením alebo neziskovou organizáciou, ktorú nezriadila obec) bez ohľadu na výšku nájmu ide o podnikanie obce za účelom dosiahnutia zisku na určitý čas, a je len vecou obce (mesta), akú výšku nájomného určí.

Podľa § 1 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z., tento zákon upravuje usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom pod stavbami vo vlastníctve obce alebo vyššieho územného celku, ktoré prešli do vlastníctva obce alebo vyššieho územného celku podľa osobitných predpisov, 1) vrátane príľahlej plochy, ktorá svojím umiestnením a využitím tvorí neoddeliteľný celok so stavbou (ďalej len „pozemok pod stavbou“).

63. Uvedená otázka je vzhľadom na citované znenie § 1 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. nejasná, nezrozumiteľná a zmätočná, nedostatočne vymedzená. Dovolaťmi formulovaná otázka odvolací súd neriešil, resp. nezaložil na nej svoje rozhodnutie v zmysle kritérií prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP; pre rozhodnutie odvolacieho súdu bola rozhodujúcou otázkou premlčania nároku na odplatu za zákonné vecné bremeno. Dovolací súd ju preto vyhodnotil ako neprípustnú, čo samo osebe zakladá dôvod na odmietnutie dovolania v tejto časti podľa § 447 písm. f) CSP.

K druhej otázke:

„Či vecné bremeno podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. zanikne dňom, ktorým nehnuteľnosť začala slúžiť na podnikanie, ak účinnosťou zákona vzniklo, ale neskôr nehnuteľnosť začala slúžiť na

podnikanie?“

64. Uvedenú otázku zániku nájmu v dôsledku toho, že nehnuteľnosť vo vlastníctve obce mala začať slúžiť na dovolateľmi tvrdené podnikanie iného subjektu ako obce, odvolací súd neriešil. Z obsahu dovolania pritom vyplýva, že dovolatelia ju nadniesli vo vzťahu k zmluve o nájme budovy medzi obcou a prevádzkovateľom súkromnej školy. Sami dovolatelia pritom v dovolaní uviedli, že s uvedenou otázkou sa odvolací súd vôbec nevysporiadal. Podľa ich názoru mala byť správne zodpovedaná tak, že dňom, ktorým nehnuteľnosť začne slúžiť na podnikanie (podnikateľovi, prevádzkujúcemu súkromnú školu za účelom dosahovania zisku a za trhové nájomné) vecné bremeno zanikne.

65. Ako vyplýva z už vyššie uvedeného (vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP), uzavretie zmluvy medzi žalovaným a Európskou vzdelávacou agentúrou v decembri 2020 sa týka iného obdobia, teda išlo o skutočnosť nepodstatnú pre rozhodnutie o nároku na náhradu za zákonné vecné bremeno za obdobie od 07. 04. 2016 do 07. 04. 2019; súd prvej inštancie ani odvolací súd túto otázku vo vzťahu k nájmu budovy Európskou vzdelávacou agentúrou ani neriešili. Z uvedeného dôvodu dovolací súd aj túto námietku nesprávneho právneho posúdenia považoval za neprípustnú, čo samo osebe zakladá dôvod na odmietnutie dovolania v tejto časti podľa § 447 písm. f) CSP.

66. Vzhľadom na vyššie uvedený záver o nedôvodnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP dovolací súd dovolanie ako celok zamietol podľa § 448 CSP.

67. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku v súlade s § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

68. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.